

Шевчук Олена Олегівна
Щепотіна Марина Сергіївна

Національний університет «Одеська юридична академія»

**РАСОВА ДИСКРИМІНАЦІЯ –
ЗАБУТА ІСТОРІЯ ЧИ СУЧАСНІ РЕАЛІЇ**

Расова дискримінація має вагоме історичне підґрунтя. Для більшості людей початок епохи дискримінації відповідно до кольору шкіри або приналежності до певної раси, починається з великих географічних відкриттів, коли європейці почали контактувати з новими для них цивілізаціями. Враховуючи, що значною складовою расизму завжди було рабство, то починати такий відлік потрібно ще з часів існування Давньої Греції. Расизм, як відособлене поняття, бере свій початок від «ксенофобії», що є хворобливим станом людини, та її боязню до всього незнайомого, «чужого» [3]. Через цю особливість суспільства та вплив економічних та політичних факторів, з'явилося явище, відоме як сегрегація, тобто примусовий поділ людей на певні групи в залежності від їх особливостей в повсякденному житті, та необхідність їх відмежування від домінуючої нації [4].

Расизм, як певна ідеологія, найбільше укорінився на території колоніальних держав, та наповнився релігійними та науковими міфами, чутками, традиціями, законами, та створенням расистських об'єднань. Більшість наукових творів минулих століть поділяли населення на три гілки, при чому цей поділ відрізняється в залежності від певних ознак. Таку ідею класового поділу швидко підхопили політичні діячі та вона стала основою для створення дискримінаційних законів, які призвели до великої хвилі приниження, знущань та ненависті до темношкірих. В середині XIX століття французький історик Жозеф де Гобіно буквально поділів людство на три раси: білу, жовту і чорну. Відповідно до його теорії білі – фізично здоровіші, більш працелюбні та розумніші за інших, саме це є ідеальним втіленням ідеології покладеної в основу держав, в яких процвітали дискримінація та рабство [5].

Враховуючи те, що расизм має прямий зв'язок з рабством, то досить логічно обґрунтованим є те чому дискримінація настільки явно та негативно направлена проти темношкірих. Наприклад, в Америку завозили людей для виконання важкої

праці, через випадковий збіг обставин. По-перше, через те, що в Європі XVI-XVIII століттях рабство уже вважалося екзотикою, в той час коли в Африці ринок работоргівлі процвітав, до того ж ввозити рабів з Африки було набагато вигідніше, ніж з В'єтнаму, через її зручне географічне розташування. По-друге, нові землі американцям принесли не тільки необмежені можливості, але й нові хвороби, імунітет до яких змогли частково набуті саме представники негроїдної раси, тому європейцям було зручніше купувати африканських рабів, ніж витратити кошти на європейських або наймати працівників, які будуть масово страждати від раніше невідомих захворювань [5].

Суспільство не змогло визнати, що дискримінація відбувається лише через економічні чинники, тому для виправдання сегрегації були залучені релігійна та наукова міфологія, що привезло до створення Чорних кодексів та законів Джима Кроу. Чорні кодекси створені та розповсюджені майже по всіх штатах Америки, а особливо на півдні, жорстко обмежували права представників негроїдної раси, а саме: містили заборони на свободу переміщення, вибір роботодавця, обмежили права на землю, право на вступ у шлюб з білими і фактично позбавили права голосу [6].

Деякі штати повстали проти рабоволодіння, тому що його існування призводило до гальмування розвитку економіки, що стало причиною для початку Громадянської війни у 1861 році. Після закінчення війни, та скасування рабства в 1865 році, Чорні кодекси були фактично скасовані в більшості штатів, але аналогічні положення, що обмежували права темношкірих включались до конституції, кримінального закону, та новостворених місцевих законів. Вони отримали назву «закони Джима Кроу». Ці закони значно притиснули права темношкірих меншин, шляхом відокремлення їх від «білих», що призвело до створення окремих закладів освіти, лікарень, готелів, магазинів і навіть вбиралень [7].

Невдоволення населення почало рости шаленими темпами, це призвело до об'єднання людей для проведення масових рухів, страйків та бойкотів. Під тиском населення Верховний суд все ж таки вирішив, що «закони Джима Кроу» є неконституційними, і забороняв сегрегацію населення в штатах.

Конвенція основоположних свобод та прав людини 1950 року, створена на основі Загальної декларації прав людини закріпила

положення на міжнародній арені про те, що люди народжуються вільними й мають рівні права, а також фактично забороняє дискримінацію за будь-якою ознакою - статі, раси, кольору шкіри, мови, релігії, політичних чи інших переконань, національного чи соціального походження, належності до національних меншин, майнового стану, народження, або за іншою ознакою. Також було створено ряд спеціальних актів для боротьби з расовою дискримінацією, а саме: Декларація ООН про ліквідацію всіх форм расової дискримінації, Конвенцію про дискримінацію в галузі найму і праці, Декларація про расу та расові забобони, Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації та інші [1; 2].

Для того, щоб викоринити всі прояви расизму, люди весь час об'єднуються і створюють рухи для привернення уваги держав та міжнародних організацій для пошуку шляхів розв'язання цієї глобальної проблеми. В історії відомо багато відомих рухів за рівність прав: Рух за громадянські права, Організація афроамериканської Єдності Малкольма Ікса, «Чорні пантери», Всесвітня асоціація з покращення положення негрів і Ліга африканських товариств (*UNIA*), «Чорна влада» (*Black Power*) тощо [8; 9].

Одним із найбільш відомих рухів у наш час є рух активістів під назвою *Black Lives Matter* (життя чорношкірих мають значення), яке взяло свій початок з 2013 року і набрало широкого розголосу наприкінці травня 2020 року.

Відгосол минулого досі прослідковуються у сьогоденні під виглядом протестів та масових зібрань по всьому світі. Тому ця проблема нині є досить гострою та актуальною, і потребує більш жорсткого регулювання як на міжнародній арені, так і на внутрішньодержавному рівні.

Джерела:

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text.
2. Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації Конвенція від 21.12.1965. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_105#Text.
3. А. А.Гринчак Протидія расизму, ксенофобії та екстремізму : Навчальний посібник. 2018. С. 15-25. URL: <https://nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/08/PhD-5-Протидія-расизму-ксенофобії-та->

екстремізму.pdf.

4. Шапарь В. Б. Новейший психологический словарь / В. Б. Шапарь, В. Е. Рассоха, О. В. Шапарь; под. общ. ред. В. Б. Шапаря. Изд. 4-е Ростов н/Д. Феникс, 2009, с. 563. URL: <http://ponjatija.ru/node/17644>.
5. Yuval Noah Harari «Sapiens. A Brief History of Humankind» 2011, р. 230–238.
6. Иванов Р. Ф., Борьба негров за землю и свободу на Юге США. 1865–1877 гг. М. 1958. URL: [https://dic.academic.ru/dic.nsf/sie/19901/\"ЧЕРНЫЕ_КОДЕКСЫ\"](https://dic.academic.ru/dic.nsf/sie/19901/\).
7. Толковый словарь. – М.: «ИНФРА-М», Издательство «Весь Мир». Д. Андерхилл; П. Бернелли др. Общая редакция: д.э.н. Осадчая И.М. 2001. URL: <https://dic.academic.ru/dic.nsf/politology/3680/ЗАКОНЫ>.
8. Андрій Конько / Боротьба за права темношкірих: чим закінчились мирні сидячі протести «Чорних пантер». URL: https://news.24tv.ua/chorni-panteri-vse-pro-istoriyu-metamorfozi-temnoshkirih-novini-svitu_n1385216
9. Сергей Миронов / Чёрный расизм: история и корни Black Lives Matter. URL: <https://sputnikpogrom.com/usa/67085/black-lives-matter/#.X7qTjFVR1EZ>.

Науковий керівник – к.ю.н., доцент Рябошапченко А. О.